

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 07.08.1964, sp. zn. Prz 82/64, ECLI:CZ:NS:1964:PRZ.82.1964.1

Číslo: V/1964

Právní věta:

Výklad ustanovení § 102 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 07.08.1964

Spisová značka: Prz 82/64

Číslo rozhodnutí: V

Číslo sešitu: I-IX

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Hanobení republiky a jejího představitele

Předpisy: 60/1961 Sb. § 17 140/1961 Sb. § 102
§ 100

Druh: Stanoviska

Sbírkový text rozhodnutí:

K zajištění jednotného výkladu ustanovení § 102 tr. zák. a usměrnění soudní praxe zaujalo presidium Nejvyššího soudu podle § 29 dost. 2 písm. a) zák. č. 36/1964 Sb. toto stanovisko:

Ustanovení § 102 a § 103 nyní účinného trestního zákona, která mají společné označení „Hanobení republiky a jejího představitele“ nahradila v podstatě ustanovení § 110, § 111 a § 124 tr. zák. z roku 1950. Ustanovení § 102 tr. zák., které navazuje jednak na ustanovení § 124 tr. zák. z roku 1950, jednak na ustanovení § 111 tr. zák. z roku 1950, poskytuje ochranu před hanobením republiky a Národnímu shromáždění, Slovenské národní radě, jejich předsednictvu, anebo vládě. Ochranu před hanobením poskytuje ustanovení § 102 tr. zák. republiky bez ohledu na to, zda republika je hanobena přímo anebo zda se tak děje nepřímo prostřednictvím jednání, která byla dříve vypočtena v § 124 odst. 1 tr. zák. z roku 1950. V tomto směru nový trestní zákon nepřinesl ve srovnání s trestním zákonem z roku 1950 žádnou změnu. Zúžil pouze okruh činů postižitelných podle § 102 tr. zák. potud, že vyžaduje, aby šlo o čin spáchaný veřejně ve smyslu § 89 odst. 5 tr. zák.

Hanobení republiky a jejího představitele podle § 102 tr. zák. je tedy každé veřejné úmyslné snižování vážnosti republiky a jejích představitelů, pokud dosáhne stupně společenské nebezpečnosti trestného činu (§ 3 odst. 1 tr. zák.).

Jde o formy jednání dříve výslovně uvedené v § 124 odst. 1 tr. zák. z roku 1950, tj. potupení, poškození, zničení anebo odstranění symbolu republiky, zejména jejího znaku, státní vlajky, barev, resp. i potupení státní hymny.

Trestným činem podle § 102 tr. zák. může být proto jak přímý výrok znevažující republiku nebo jejího představitele, tak i takový projev (tiskem, obrazem, karikaturou, plastickým vyobrazením apod.), z něhož vyplývá jednak, že jde o úmyslnou hanobící obměnu státního znaku či jiného symbolu republiky, jednak, že tato obměna státního znaku či symbolu republiky je prostředkem k hrubému snižování vážnosti republiky nebo jejího představitele.

Z hlediska zavinění se vyžaduje, aby úmysl pachatele směřoval pouze k hanobení, t. j. k znevážení republiky nebo jejího představitele. Naplnění zákonných znaků ustanovení § 102 tr. zák. však nevyžaduje další záměr pachatelův, např. úmysl projevit nepřátelství k našemu společenskému zřízení, případně vyvolat nepřátelskou náladu vůči republice anebo jejím představitelům. Stačí i úmysl eventuální (§ 4 písm. b) tr. zák.), tj. věděl-li pachatel vzhledem ke svým poměrům, že svým projevem nebo jiným jednáním může znevážit republiku anebo jejího představitele a pro případ, že tento v zákoně uvedený výsledek nastane, byl s tím srozuměn. Na takový úmysl lze usuzovat jednak z povahy projevu anebo jiného jednání schopného znevážit republiku a jejího představitele, jednak z celkové inteligence pachatele a z jeho životních a politických zkušeností.

Méně závažné formy jednání, které nedosahují stupně společenské nebezpečnosti trestného činu, mohou být proviněním proti socialistickému soužití podle § 19 zák. č. 38/1961 Sb., popř. podle § 38 písm. a) zák. č. 60/1961 Sb.

Jednání pachatele, které by svou formou bylo hanobením republiky anebo jejího představitele, avšak při němž by úmysl pachatele, motivovaný nepřátelstvím k socialistickému společenskému zřízení republiky, směřoval k vyvolání nepřátelské nálady vůči republice, naplnilo by znaky přísněji trestného činu pobuřování podle § 100 tr. zák.

Neoprávněné užívání státní vlajky, státního znaku, nebo jiného státního symbolu anebo jeho užívání nepřípustným způsobem je přestupkem proti veřejnému pořádku podle § 17 odst. 1 písm. g) zák. č. 60/1961 Sb. Přestupkem podle tohoto ustanovení je zejména užívání státní vlajky, státního znaku anebo jiného státního symbolu v rozporu s předpisy, stanovícemi, za jakých podmínek lze těchto státních symbolů užívat. Jsou to zejména předpisy zák. č. 162/1960 Sb. o státním znaku a státní vlajce a směrnice vlády republiky pro užívání státního znaku a státní vlajky ze dne 14. 11. 1960, publikované ve Sbírce Instrukcí pro národní výbory v částce 21-22 z roku 1960. Přestupkem tedy je ve smyslu § 17 odst. 1 písm. g) zák. č. 60/1961 Sb. pouze porušení předpisů pořádkového charakteru, upravujících užívání státního znaku, státní vlajky anebo jiného státního symbolu. Tento přestupek může být spáchán i z nedbalosti.